I. N. J.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

EXHIBENS,

JUVENEM OPHTHALMIA LABORANTEM,

QUAM

PRÆSIDE SUMMO ARCHIATRO,

EX DECRETO ET AUTORITATE

NOBILISSIMAE ET GRATIOSISSIMAE

FACULTATIS MEDICÆ

IN

ILLUSTRI AC CELEBERRIMA

ACADEMIA LUDOVICIANA,

PRO

LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES PRIVILEGIAQUE DOCTORALIA SOLENNITER IMPETRANDI,

EXCELL. DNN: PROFESSORUM

EXAMINI SUBMITTIT

JOH. EBERHARDUS Schleiermacher/

ALSFELDIA HASSUS.

Ad D. XV. MARTII, AN. MDCLXXXIII.

HORIS LOCOQUE CONSUETIS

GISSÆ, Literis Academicis KARGERIANIS.

6

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Q Vanquam ea eſt Hominis *præſtantia, etiam quoad* corporis *ſtructuram, ut ipſos quoq; Gentiles in admirationem & hymnos Conditori DEO celebrandos excitaverit: & memoratu hinc ſanè digna ſunt verba Galen.* l.3. d. U.P. c 10.p.265. *ubi ita diſſerit,* Quod enim cultu convenien-te exornare omnia, nihilque ſuis privatum beneficiis voluerit, id perfectiſſimæ bonitatis ſpecimen eſſe ſtatuo: & hac quidem ratione ejus bonitas hymnis nobis eſt celebranda: hoc autem omne inveniſſe, quo pacto omnia potiſſimum adornarentur *ſummæ ſapientiæ* eſt, effeciſſe autem omninò, quæ voluit, *virtutis* eſt invictæ & inſuperabilis: *Tamen non minus quotidie experimur, veriſſimum* Democriti in Epiſtol. Hipp. *ad* Damaget. tx. 279. *pronunciatum, quo* Totum hominem ex nativitate morbum eſſe: *dixit. Hinc ferè quo præſtantior pars eſt, eò gravioribus plerumq; ſubjicitur morbis. Quid Cerebri viſcere inter*

partes H.C. admirabilius, ubi hominis Anima præſtantiſſimarum functionum ἐνέργεια imprimis ſe quaſi conſpiciendam exhibet? at quam graves ibi etiam occurrunt affectus, Phrenitis, Mania, Melancholia, Epilepſia, Apoplexia &c.? quorum quilibet lucidiſſimum humanæ miſeriæ ſpeculum dici meretur. Quid Oculo præſtantius? qui lucis uſu vitam à morte diſtinguit, & pretioſiſſima corporis pars ob tam inſignem utilitatem æque ac dignitatem, ſemper habita eſt. At vero quot morbis hic ipſe quotidie obnoxius reperitur? Iam viſus debilitate laborat, jam ipſa cœcitate omnis illius vigor opprimitur; jam ob inflammationem & affluxum ſeroſæ & ſalſæ humiditatis mirè rubet doletque, prout in Ophthalmia correptis videre eſt. Quo de Morbo, hujusq; naturâ & curatione, cum à Gratioſa Facultate Medica inauguralem Diſputationem conſcribendi poteſtas mihi fuerit indulta, quædam conſignare, & publico Eruditorum Examini ſubmittere placuit. Qui conatus ſicubi non in omnibus arroſos ſapuerit ungues, aut curioſo Lectori ubiq; ſatisfecerit, quæ deſunt, ipſemet addet, reliqua autem benignè (ſpero) interpretabitur. DEUS T. O. M. noſtris laboribus felicem largiatur ſucceſſum, ut in Nominis ſui Gloriam, proximique ſalutem vergant.

I. N. J.

I. N. J.

HISTORIA MEDICA
PROPONENS,
ÆGRUM OPHTHALMIA LABORANTEM.

JUVENIS quidam XXIV. annos natus, temperamenti ſanguineo-bilioſi, cum per tempus aliquod victu calidiori, imprimis carne bubula cæpis vel raphano marino vel aromatibus, conditâ delectatus fuiſſet, ſuperque bibiſſet vinum ſatis generoſum, factum ut primò dolorem capitis, non tamen continuum, ſed mox remittentem, mox iterum infeſtantem cum oculorum dolore perciperet. Nihil autem periculi hocce habere malum ſibi imaginans, genio liberalius indulgere cœpit, quo facto pejus in malum incidit, nam progreſſu temporis tanto correptus fuit oculorum dolore & ardore, cibique faſtidio, ut diutius hoc malum perferre nequiverit. Quapropter gravius metuens diſcrimen, Medicum accerſi curavit, qui primo intuitu oculos rubicundos, tumidos lachrymasque ſtillantes, caput valde calidum, Pulſum quoque plus juſto celeriorem, in reliquis benè ſe habentem ægrum deprehendit.

RESOLUTIO.

I.

SI quis oculo paulo accuratiori omnia ac ſingula in modò recenſitâ hiſtoriâ conſideraverit ac perpenderit ſymptomata, is procul dubio non errabit, ſi affectum, de quo Juvenis noſter conqueritur, OPHTHALMIAM dixerit, nomen à *ſymptomate & parte affectâ* habentem.

II. Dicitur *Ophthalmia* Græcis, ut ab ovo rem exordiamur, Ὀφθαλμία ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ ab *oculo*, ſive *parte affectâ*, teſte Galen. *l. 2. M. M. 2. pag. m. 34.* Sebitz. *Manual. Medic. part. 2. Sect. V. c. 32. p. 624.* Latinis dicitur *inflammatio oculorum*, quo in ſenſu etiam ſumpſit Hippocr. *l. 3. aphor. 11.*

III. Hinc *ophthalmiam definimus*: quod ſit *inflammatio oculorum, imprimis verò tunicæ annatæ, cum rubore, tumore, dolore & ardore, à ſanguine acri confertim ac cum impetu in arteriolas ac venulas irrumpente easq; diſtendente, aut planè erodente ortum habens.*

IV. *Generis* loco hic ponitur *inflammatio*, quoniam omnia accidentia, quæ ad inflammationem requiruntur, *dolor* nimirum, *rubor, tumor* &c. in ophthalmia inveniuntur, quod etiam teſtatur Galen. *libr. 2. de tumorib. cap. 2.* pag. m. 330. & *libr. de differ. morb. c. 13. p. 19.* it. *libr. 4. de compoſ. pharmacor. ſecund. loc. c. 2. p. 565.* pertinetque ad morbos compoſitionis: teſte Donat. Anton. ab alto mari *de medend. Human. Corp. mal. c. 10. p. 260.* & Galen. *de differ. morb. c. 13. p. 19. & 20.* it. Hieron. Cupivacc. *libr. de affect. oculor. p. 158.* Adeſt enim (1) *Intemperies oculorum* calida, & ſic pertinet ad morbos intemperiei calidæ; adeſt (2) *læſa conformatio*, quod videre eſt ex aucta magnitudine, & ſic morbis conformationis accenſetur: adeſt denique (3) *Unitas continui ſoluta*, quod ex dolore ſatis manifeſto patet, & ſic ad morbos ſolutæ unitatis refertur.

V. Dicitur *Inflammatio oculorum*, ad differentiam aliarum partium, quæ quoque inflammationibus ſunt ſubjectæ, e.g. meninges, pleura, pulmo &c.

Sequitur, *imprimis tunicæ annatæ*, ut excludantur reliquæ tunicæ quibus oculus gaudet. Notum enim eſt ex anatomicis, oculum varias habere tunicas & quidem (1) *annatam*, quæ ſaltem eſt ligamentum, teſt. Donat. Anton. ab alto mari *cap. X. de medend. human. Corp. mal. p. 259.* Galen. *lib. 4. de compoſ. pharmac. ſecund. loc. cap. 2. p. 565.* & *libr. X. de uſu part. c. 7. p. 680.* mediante quo oculus firmatur, ne ex ſuâ orbitâ excidat, & impropriè ad oculi tunicas refertur, (2) *Corneam*, (3) *Uveam*, (4) *Retinam*, addit adhuc *Barbette* in *ſua chirurgia* aliam tunicam, quam

quam *vitream* dicit & à multis malè omiſſam eſſe aſſerit. vid. Barbett. *Chirurg. p. m. 325.* Sed quoniam hæc propriè huc non ſpectant, ſicco etiam pede præteribimus.

Additur porrò cum *tumore, rubore, dolore* &c. ad confirmandam inflammationem, nam hæc omnia ſunt *ſigna inflammationis pathognomica.*

Sequitur tandem, *à ſanguine acri confertim ac cum impetu in arteriolas ac venulas irrumpente* &c. quæ ultima verba hujus morbi *cauſam proximam* deſignant.

VI. Reverâ autem rem ſe ita habere, Juvenemq; noſtrum *ophthalmiâ* laborare, haud obſcurè ſigna in hiſtoriâ recenſita confirmant, & quidem

I. Eſſentialiter inhærentia, quandoquidem Juvenis noſter oculos dolore acutô, cum ſenſu caloris, lancinari, vehementerque affligi conqueritur.

II. Eſſentialiter conſequentia id quoque aſſerunt. In *qualitatibus* enim mutatis oculi apparent rubicundi, caput exploranti tactui valde calidum occurrit, pulſus plus juſtò celerior deprehenditur.

III. Cauſæ prægreſſæ id etiam confirmant, quippe quæ partim partis debilitatem augere, partim bilis acrimoniam intendere, ſanguinisque motum concitatiorem reddere ſatis idoneæ ſunt.

VII. Hiſce itaque miſſis ad contemplandum *ſubjectum* ſive *partem affectam* progredimur.

Subjectum, uti ſuperius quoque in definitione innuimus, dicimus eſſe *oculum,* pretioſiſſimam corporis noſtri partem, organum luciðiſſimum teſte Galen. *lib. 3. de uſ. part. c. 10. p. m. 496.* Notandum autem duplex dari ſubjectum, nimirum *adæquatum,* & *inadæquatum*: *Adæquatum* ſubjectum, quod aliàs dicitur *denominationis*. eſt *oculus*; *inadæquatum* ſive *immediatum* eſt *tunica,* quæ dicitur *annata.* Illam etiam Hippocr. *lib. de princip.* ſ. 18. tx. 12. p. m. 122, ſimpliciter τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν vocat. Riolan. autem *lib. 6. Anthopogr. c. 4. pag. 448.* eam nihil aliud, quam *ligamentum* oculo, ne exorbitet, circumjectum eſſe putat.

IIX. Cœ-

IIX. Cœterùm cum omnis morbus dependeat à ſua cauſa morbifica, noſtrum erit, inquirere hoc in affectu in *cauſam morbificam*, & quidem *proximam* & *immediatam*.

Dicimus itaque *Cauſam proximam* & *immediatam* eſſe ſanguinem acrem, confertim ac cum impetu in partem affectam irrumpentem, ibidemque conſiſtentem.

IX. *Cauſas mediatas proximiores* quod attinet, varii generis *humores* ac *vapores* accuſandi veniunt. Inter quos primatum obtinet *ſanguis* tum *quantitate*, tum *qualitate*, tum etiam *motu* peccans: *Quantitate* peccat ſanguis, quatenus ſc. plus influit in arterias, quàm per venas refluere poteſt, unde ſanguis in vaſis ſuis ſtagnat, ea diſtendit & ſucceſſu temporis, ob continuum & impetuoſum ſanguinis affluxum, quo ipſo in *motu* p. n. peccat, disrumpit, unde ſanguinis extravaſatio, quam ipſius putredo, hanc autem neceſſariò inflammatio inſequitur.

Qualitate peccat ſanguis, ſi ipſi conjungitur κακοχυμία [quod plerumque fieri ſolet teſte Galen. *l. 9. M. M. c. 11.* & *lib. 20. ad Glaucon. c. 1. p. m. 391. it. Caſp. Brav. Reſolut. Medic. part. 4. Diſput. 2. Reſolut. 2. p. 484.*] vel *bilioſa*, quæ apta nata eſt ad producendam ophthalmiam, dum ſc. unà cum ſanguine, mediantibus arteriis, ad oculum defertur, ibidemque vellicando ac rodendo ſuam ἐνέργειαν fortiter exerit teſt. *Sylv. part. 1. diſput. medic. 6. §. 47.* Vel etiam *ſeroſa*, quæ quoque partes modò dictas exaſperare & inflammare poteſt, de quo videſis Schenck. *diſſert. de Sero ſarguin. cap. ult.* *A Vaporibus* quoque hoc malum oriri poſſe quotidiana teſtatur experientia. Sunt autem nonnulli qui hoc negant, dicentes, vapores oculos nullibi locorum ſubire poſſe, quod etiam *Felix. Plater.* in ſua *prax. c. 4. tom. 2. p. m. 235.* aſſerit, quod tamen locum neutiquam invenire poteſt, nam ſi conſideramus ſtructuram oculorum, videmus eos ſuis gaudere poris, per quos tanquam per viam immediatam vapores aſcendere & ad dictam partem pervenire queunt. Dein ſua quoque habent vaſa, nimirum arterias, mediantibus quibus una cum ſanguine arterioſo vapores ad oculum deferuntur, ibidemque hoc mali genus excitant; quod etiam teſtatur Schenck. *in Epiſt. ad Barthelin.* in qua ſcribit, ſpumoſum ſanguinem conciliare

ejus

ejus fermentationem & aëris acceſſum. Seque in ea etiam ſemper eſſe ſententia, in arteriis plus eſſe aeris cum ſanguine conjuncti, quam in venis.

X. Aggredimur nunc *cauſas mediatas remotiores*, quæ commode in tres poterunt diſpeſci claſſes. *Rerum* videlicet *Naturalium*, *Nonnaturalium* & *Præternaturalium*. Inter res Naturales primum obtinet locum, *temperamentum* juvenis noſtri ophthalmiâ laborantis *ſanguineo-biliosum*, quod utrumque ad producendum hunc affectum maximè eſt proclive, illud enim ad *fieri*, hoc ad *acerbari* valde diſponit; illud ſanguinem *quantitate*, hoc *qualitate* peccare facit.

Secundum locum obtinet *Ætas* Juvenilis, unde etiam æger noſter, quippe qui *Juvenis*, adeoque in eo ætatis flore conſtitutus, in quo ſanguis, ob ſpirituaſcentiam & caliditatem, facile fervorem concipit, acriusque intendi ſolet.

XI. In *rerum non naturalium* claſſe agmen ducit I. *Aër* calidus, quoniam caliditate ſua excedente ſanguinem p. n. effervescere facit, ejusque motum plus juſtò celeriorem reddit, ut majori cum impetu ad partem affectam affluat. Spectat huc quoque *anni tempus*, ſiquidem *hyems* ſicca & aquilonia ſi fuerit, ver a. pluvioſum & auſtrale, æſtate neceſſe eſt febres acutas fieri & ophthalmias ex ſententia Hippocr. *Sect. 3. aph. 11. it. aph. 14. Sect. 3.* ſi verò aquilonius & ſine pluviis autumnus fuerit, iis quidem, qui à natura ſunt humidi & mulieribus commodus erit, reliquis verò ophthalmiæ ſiccæ.

II. *Cibi & potus* ſuum quoque ad producendum hoc malum conferunt ſymbolum; ſic cibi craſſi, viſcoſi, acres, flatulenti, it. potus calidi, impr. vinum, ophthalmiæ ſæpè ſæpius cauſæ ſunt: quod noſter Juvenis etiam teſtatur, qui cum non ſolum carne, raphanô marinô aromatibusque conditâ, ac cæpis delectatus fuiſſet, ſed etiam vinum ſatis generoſum ſuperbibiſſet, hoc malo correptus. Eſt autem *raphanus marinus* calidus & ſiccus ad tertium usque gradum, & ſecundùm commune omnium Medicorum eloquium, oculis nocet, caputque vaporibus replet, idem etiam de *cæpis* ſentiendum eſt, unde etiam factum eſſe cenſeo, quòd, quoniam caput vaporibus replent, æger noſter dolore capitis primò laboraverit.

III. *Vigiliæ* quoque nimiæ authores hujus mali exiſtunt; ſpiritus, una cum ſanguine arterioſo, continuò & juſto celerius movendo, unde facilè fieri poteſt, ut ob impetuoſum ſanguinis affluxum vaſa rumpantur, & hocce malum producatur.

IV. *Animi pathemata*, ſi ſc. in iis committantur, exceſſus adſubminiſtrandum huic malo fomitem, ſat grave obtinent pondus.

Denique V. *Suppreſſas conſuetas evacuationes* malo huic cauſam ſuppeditare, nemo ferè inficias ibit. Sic menſes ſuppreſſos ophthalmiam excitaſſe confirmat Gabelchov. *Cent. 3. pag. 49.*

XII. Ex rerum *præternaturalium* cenſu, varii huc pertinent morbi. Sic *dyſenteriam* ſecutam fuiſſe opthalmiam teſtatur Horſt. *lib. 4. obſ. 19. p. m. 230.* A *Catarrhoſis* defluxionibus ophthalmiam ſæpius produci, quotidiana teſtatur experientia, cui etiam adſtipulatur *Guil. Fabric. Hildan. Cent. 2 obſerv. 12. pag. m. 89.* qui diuturnam ad dentes defluxionem ophthalmiam excepiſſe, confirmat. Et Foreſt. *lib. 6. obſerv. 5. p. m. 203.* Ophthalmiam poſt *variolas* relictam & mox in *Pterygium* degenerantem commemorat. Confer. Lipſius *tr. de Variolis it.* Lotich. *obſ. Medic. lib. 2. c. 2. obſ. 6.* Poſt *frontis venam ſectam*, capite non purgato, graviſſimam ophthalmiam una cum viſus & loquelæ perditione obſervavit. Guil. Fabric. Hildan. *Cent. 5. obſ. 18. p. m. 339.* Gallicam obſervavit ophthalmiam Joh. Steph. *decad. 7. conſil. 5.* it. Zacut. Luſitan *prax. admir. obſ. 54. p. m. 43.* Periodicam Galen. *lib. 1. de differ. febr. c. 11. p. m. 134.* commemorat. Epidemicam ophthalmiam annotavit Amat. Luſitan. *Cent. 4. obſ. 80.* Foreſt. *lib. 9. obſ. 4.* Actuar. *l. 2, MM c. 7.* Galen. *l. 1. de differ. febr. c. 2. p. 116.* Mirabilem ophthalmiæ ex *incantatione* recenſet hiſtoriam Horſt. *in epiſt. medic. ſect. 7. de morb. per incantat. p. m. 417.* Facit huc etiam aliorum *viſcerum labes* & inflammatio, quæ per conſenſum opthalmiam poſſunt inferre. Pertinent huc quoque varia *capitis vulnera*, ſic ex leviſſimo circa palpebram vulnere, ophthalmiam ortam commemorat Guil. Fabric. Hildan. *Cent. 3. obſ. 17. p. m. 398.* *Contuſiones*, *Ictus*, *Caſus ab alto*, quæ omnia apta nata ſunt ad producendam ophthalmiam. Neque res forinſecus oculos inciden-

tes hic omittendæ ſunt, ut *pulvis, fumus & ejusmodi* alia A. fumo enim cinnabaris antimonii ad oculos delato ophthalmiam ortam fuiſſe annotavit, Guil. Fabric. Hildan. *Centur. 2. obſ. 24. pag. m. 102.*

XIII. Hiſce præmiſſis *ſpecialiorem* nunc aggredimur ophthalmiæ conſiderationem, cujus ut & aliorum φαινομένων rationem paucis explicabimus.

Factum, ut primò Æger *dolorem capitis*, non tamen continuũ, ſed periodicum, mox intermittentem, mox rurſus infeſtantem, cum oculorum dolore, perciperet, quoniam vapores acres ad caput & oculos per intervalla delati, ibidem ſuam acrimoniam erodendo & continuum ſolvendo exſeruere, hancque triſtem ſenſationem induxere.

Progreſſu temporis pejus incidit in malum, *majorique* correptus eſt *dolore*: Propter variorum in diæta commiſſorum errorum continuationem, nam vino, uti aſſuetus erat, liberalius indulſit. Unde neceſſariò major ſecutus dolor, quia vinum non poteſt non ſanguini majorem conciliare efferveſcentiam bilisque acrimoniam intendere.

Et *Ardore*, ob nimiam ſanguinis efferveſcentiam ac incaleſcentiam, & hanc ſecutam *inflammationem*, dein quoque ob nimiam particularum bilioſarum, i. e. tenuium & acriorum ſulphurearum, quæ ſalinis permiſcentur, nimiam exagitationem.

Cibi faſtidium adeſt, ob materiam bilioſam in ventriculo collectam, ejusque orificio ſuperiori inhærentem. Quapropter pejus metuens diſcrimen, Medicum accerſi curavit, qui primo intuitu *oculos rubicundos*, ob plethoram & copiam ſanguinis in arteriolas & venulas cum impetu influentem ibidemque conſiſtentem, unde color ille rubicundus; & *tumidos*, quoniam novo ſemper affluente ſanguine, vaſa turgere incipiunt, & oculi tumidi quaſi apparent: *Lachrymas ſtillantes*, ob ſeri in ſanguine contenti copiam & acrimoniam.

Caput valde calidum, propter nimiam ſanguinis bilisque efferveſcentiam & exagitationem.

Pulſumque plus juſto celeriorem, propter nimiam ſanguinis efferveſcentiam & rarefactionem, deprehendit.

In *reliquis* verò æger *bene ſe habet*, quoniam nulla in viſceribus notabilis labes animadvertitur.

XIV. Cum autem plerumque non ſolùm ægri, ſed & adſtantes, magno cum deſiderio *morbi eventum* ſcire deſiderent, Medicus ut ſemper aliquo inſtructus ſit *prognoſtico*, mediante quo *morbi eventum*, an ſc. *ſalutaris* ſit, nec ne? prædicere poſſit, neceſſe eſt. Dicimus itaque, hancce ophthalmiam, quâ Juvenis noſter conflictatur, non eſſe lethalem, ſed plus habere doloris, quam periculi, quoniam ab externo tantum victus errore ſuam ducit originem, & præterea altiores nondum egit radices: Si enim firmirores egit radices, dolor oculorum diu perſeverat & valde contumax, difficilioriſq; eſt curationis; Sicut etiam, quando negligitur vel male curatur, graviſſimos inducit affectus. Quod teſtatur mulier, quæ ex mala ophtalmiæ ab Empirico adhibita curatione in unius oculi ulcus incidit vid. Foreſt. *lib. 11. obſ. 18. p. m. 25.* imò ipſam quoque interdum in ducit cœcitatem.

XV. Pergimus, bono cum DEO, ad ipſius ophthalmiæ *Curationem*. Cum autem omnis *curatio* ſuis innitatur *Indicationibus*, eas, ut methodicè rem pertractemus, perluſtrabimus. Dividuntur autem Indicationes in *Generales* & *ſpeciales*. *Generales ſunt*, quæ, quid in genere; *ſpeciales* verò, quæ, quid in ſpecie faciendum ſit, indicant. *Generalis* itaque hoc in caſu eſt indicatio, cauſas morbificas eſſe tollendas & removendas, *ſpeciales* verò indicationes, pro varietate cauſarum, uti notum, variant, v.g. ſi humor quantitate peccat, evacuandus, ſin verò qualitate, eſt vel alterandus, vel præcipitandus, vel ejus acrimonia corrigenda, & ſic porrò.

XVI. Hiſce præmiſſis, ipſa accedimus *præſidia*, quæ ex triplici præſidiorum fonte, *Chirurgico* nimirum, *Pharmaceutico & Diætetico* deſumuntur.

Fons Chirurgicus, primo in limine nobiliſſimum & generoſiſſimum remediorum genus, nimirum *Venæſectionem* nobis ſuppeditat, ſine qua nulla curata fuit ophthalmia, videlicet vera, (non enim negamus ſpuriam ophthalmiam poſſe curari ſolis adhibitis medicaminibus *purgantibus & topicis*) hanc enim omnes

fere

ferè Practici uno ore commendant, vid. Foreſt. *lib. 11. obſ. 12. p. m. 29.* Cauti tamen in ejus adminiſtratione ſimus, nec venam, corpore non purgato, ſecemus; niſi ægro noſtro id accidere velimus, quod iſti Sartori apud *Hildan. loc. ſuper. cit.* cui barbitonſor, corpore non purgato venam frontis ſecuit, quo facto in gravius incidit malum. Quapropter non adeò liberales ſimus in ſecandis venis, ſed potius ſequentes circa venæſectionis uſum obſervemus *cautelas*. I. Venæſectionem non eſſe adhibendam viribus non permittentibus. i. e. viribus maximopere debilitatis.

II. Venam non eſſe ſecandam, nulla præſente venæſectionis indicatione.

III. Præſente etiamſi indicatione, venæſectionem non adhibendam eſſe, ſi ægri diſpoſitio eam non permittat. i. e. ſi non diſpoſitus ſit ad perferendam venæſectionem, ſed potius eam abhorreat.

IV. Venam non eſſe incidendam, corpore non purgato, ne nobis id, de quo ſuperius nobis ſermo fuit, accidat. Cum autem noſtro in *Juvene* non ſolum *vires* eam permittant, ſed & inſuper adſint. Venæſectionis *indicationes*, nimirum *plethora* ſive ſanguinis copia, quæ ſui indicat iminutionem, omnino eſſe adhibendam venæ ſectionem putamus. Inſtituatur E. venæſectio, majoris revulſionis gratia in lateris oppoſiti brachio, ita cum ſit oculus dexter affectus, in latere ſiniſtro, ſin vero ſiniſter in dextro latere venæſectio inſtituenda, incidendo venam *Cephalicam* vel *medianam*, & emittendo ℥v. vel ℥vj. ſanguinis, in ſexu autem ſequiori ſi malum à *menſibus ſuppreſſis* oriatur, vena *ſaphena* in talô ſecanda eſt. Huc quoque pertinet cucurbitularum, impr. ſacrificatarum, in ſcapulis affixio, quarum uſum non improbat Grembſ. *in arbor. integr, & ruinoſ. p. m. 187.* & Rhodi *Cent. 1. obſ. 79.* has etiam hujus mali fomitem extirpaſſe teſtatur. Conveniunt etiam *veſicatoria* propè aures applicata, it. *fonticuli* in brachiis excitati, quatenus ſc. ſerum abundans derivant & revellunt, & conſequenter extra corpus eliminant: Convenit quoque *ſetaceum* in capitis parte poſteriori applicatum, teſt. Euſtach. Rhud. *art. Med. lib. 1. c. 20.*

XVII. Ex fonte *Pharmaceutico* nobis ſe offerunt *purgantia* cacochymiam, ſive cruditatem bilioſam evacuantia, qualia ſunt *fol.ſenæ. Rhabarbarum, Ialappa, mechoacanna, agaricus; ſyr.de cichorio c. rhabarb. roſar. ſolutiv. Magiſtral. River.* & quæ ſunt id generis alia, ex quibus variæ poſſunt concinnari *formulæ*. e.g.

℞. fol.ſen. ſ. ſt. ℥ijß. vel ℥iij.
rhabarb.opt. ℥ß.
agaric.trochiſcat. ℥j.
herb.cuſcut.fumar.
euphraſ.ãã.mß.
flor.betonic. euphraſ.
violar.ãã pß.
paſſul.minor. ℥ij. vel ℥ß.
ſem.fœnic.
coriandr.præp.ãã.℈j.
cremor.Tartari ℥ß.
inciſ.& trit. infund. per noct.in aq. ſimpl. q.S.
manè leniter ebulliant Colat. ℞. ℥iijß.cui add.
ſyr.de cichor. c. rhabarb. Vel roſar. ſolutiv. ℥j.
Vel.mann.el.℥vj.

M.S. Purgier-Tranck Morgens nüchtern auff 1. mahl zunehmen.

Si autem Juvenis noſter mallet *pulverem*, ſequens ipſi præſcribi poſſet:

℞. Pulv. Jalapp. ℈j. Rhabarb.
cremor. Tartar.ana ℈ß.
magiſter. jalapp. gr. j.
oc.69.præp.gr.iiij
ol.fœnic.gt.j.

M.f.pul. S. Purgier-Pulver auff 1. mahl.

Ex quo etiam additis conſerv.roſar.vel violar. ℥ij. & pauco ſaccharo *bolus* concinnari poteſt.

XIX. Præmiſſis purgantibus & evacuantibus, doloris, tanquam urgentioris ſymptomatis, habenda eſt ratio isque mitigandus medicamentis *anodynis*, e.g.

℞

℞.mucilag.ſem.pſyll.
alth.ãã.ʒij.
cydon.ʒj.
aq.roſar.alb.plantag.
euphraſ. ana ℥ß.
tut.præp.℈ß M.F.cataplaſm.S.

Vel.℞.medull.pomi dulc.ſub cinerib.coct. q. ſ. malaxetus cum lacte muliebri, & linteolis incluſum oculo tepidè applicetur.

Guilh, *Rondeletius l.6.meth.cur.morb.c.4.camphoram* adhuc addit.

Poteſt etiam fieri *cataplaſma* non inconveniens ex *medulla panis triticei* cum *lacte muliebri*, vel *aq. roſar. euphraſ.* & *liquor. album. ovi.* it. *cataplaſma ex flor. chamomill. melilot. papav. errat.* &c. Hæc autem ex mucilaginibus vel lacte muliebri parata anodyna, ſæpius renovanda ſunt, diutius enim aſſervata, facile acorem contrahunt.

XX. Riverius etiam utiliter *adſtringentia* fronti & temporibus ſtatim à principio admoveri poſſe, dicit, utpote quibus venæ, per quas humores defluunt ad oculos, comprimuntur, humor influens repellitur; quem in finem ſequentia præſcribit cataplaſmata.

℞.Bol.ærmen. ſangu.dracon.
thur.maſtich. an.ʒj.
roſar.rubr.balauſtior.
farin. lentium ana ℈ij.

Excipiantur *albumine ovi* & *aceto roſaceo* M. f. *cataplaſma* fronti & temporibus applicandum.

Vel.℞. album.ovi, agitetur c. fruſto aluminis ſatis magno in patina ſtannea, & tamdiu moveatur, donec *unguenti* conſiſtentiam adeptum ſit, poſt extendatur ſupra linteum & oculis tepidè applicetur. Poſt duas aut tres horas auferendum eſt remedium, ne nimium adſtringat.

Pinguedinem viperarum in ophthalmia, palpebris oculorum illitam, vel ipſis oculis inſtillatam, valde commendat Dn. D. Wedel. *Medicus Ducalis Saxonius & Prof. Jenenſ. celeberr.*

Præce-

Præceptor meus nunquam ſine honore nominandus, *in Ephemerid. German.ann.2.obſ.125.p.m.207.*

Emulſiones hic in uſum quoque poſſunt vocari, quatenus ſpicula Salina acrimoniamque ſeri, à quibus triſtis doloris ſenſatio provenit, obtundunt, & præcipitant, formula ig eſt.

℞. Sem. 4. frig. major. ana ℥j.
papav.alb.℥iij.
c.ſ.q. aq.hord. roſar.& euphraſ.
f.l..a.emulſio cui add.
C.C.philoſophic. præp.
corallor.rubr.præp.ana.℈j.
ſacchar.perlat. ℈iv.
aq.cinamom.℥ß.

M. S. **Kühlende Milch Abends vorm Schlaffen gehen ein paar Löffel voll zunehmen.**

XX. Hiſce uſurpatis, quoniam cruditatis biliosæ vires nondum ſufficienter ſuperatæ mihi videntur (impoſſibile enim eſt ſemel & ſimul uno propinato purgante omnem evacuare humorem peccantem) ut corpus planè à cacochymia bilioſa liberetur, ſequentes in uſum poſſunt vocari pilulæ.

℞.MP.aggregativ.
aurear.
extr. cholagog. Quercet.ana ℈ß.
reſin.jalapp.gr.iv.vel v.
Cum ſ.q.elix.proprietat.Parac.l.ſpirit. euphraſ.fiant pilul. numero xiij. aſperg. pulv. fœnic.

S. **Purgier-Pillen mit ein paar Löffel warmer Brühe Morgens nüchtern zu nehmen.**

Huc faciunt etiam *pilulæ cholagog. Timæi*, it.potiuncula evacuans ejusdem.

XXI. Corpore ſufficienter nunc expurgato, ſpecialiorem aggredimur curationem, eaque, quæ vulgo dicuntur *appropriata* ſive *ſpecifica*, in uſum vocamus. Qualia ſunt variæ *aq. ophthalmicæ*, *ſpiritus*, *tincturæ*, *eſſentiæ*, & ejusmodi alia ex quibus variæ poſſunt fieri *formulæ*. e.g.

℞.

R. aq. ophthalmic. ex croc. metallor.
Querc. ℥j.
S. Augenwaſſer.

Quæ citra dolorem & morſum guttatim oculis poteſt inſtillari.

Vel. R. aq. Euphraſ.
roſar. alb.
fœnic. ana ℥j
ſpir. euphraſ. fragor. ana gt. XV.
Tut. præp. ℈j.
M. S. Beſonders Augenwaſſer.

Quæ linteis excepta oculis applicetur.

Crollius & reliqui *Chimici* miris laudibus efferunt *Sal Saturni in aq. roſar.* & *euphraſ.* diſſolutum. vid. *Croll. Baſilic. chimic. p. m. 47.* cui etiam adhuc addunt *✱ci gr.* aliquot.

Poteſt etiam *eſſ. flor. cyan.* quam valdè laudat *Tim. à Guldenklee lib. 1. p. m. 50.* oculis ad guttas aliquot inſtillari. Præparationem ejus tradit *l. 1. Epiſtol. 28. p. m. 514.* Bartholin. *in act. Medic. Haffnienſ. Volum. 2. p. m. 302.* ſequens unguentum ophthalmicum mirum in modum laudat, eoque manu ferè abſtergi malum ægro viſum fuiſſe refert,

R. Ungu. nihili
de tutia ana ℥ij.
Margarit. præp.
Corallor. rubr. præp.
oc. cancr. præp.
tut. præp. ana ℈j.
camphor. gr. vj.
fol. ☉. ☽æ. ana numero iv.

M. f. ungu. tempore decubitus cantho oculi majoris lentis magnitudine indendum.

Spongias ſambuci per noctem in *aq. conſolid. regal.* vel *roſar.* imbutas & deindè oculorum palpebris decenter applicatas præſentaneum eſſe remedium dicit Simon Pauli *Quadripart. Botanic. claſſ. 2. p. m. 141.*

Fotus ex herbis *euphraſ. fragar. roriſmarin.* &c. hic etiam locum habet. v. g.

R. Herb. euphraſ. fœnic.
fragar. betonic.
roriſmarin. ana. Mj.
flor. balauſt. betonic.
cyan. euphraſ.
roſar. alb. ana pjß.
coq. in ſ. q. aq. euphraſ. & fœnic. quô foveatur oculus.

Et hæc ſunt quæ externè oculis applicata, profutura cenſemus.

XXII. Cum autem omnis curationis pagina ſolis remediis *externis* abſolvi non poſſit, *interna* quoque, quæ acrimoniam ſalinam ſeri obtundant, ut propinentur, neceſſe eſt.

Quem in finem ſequentia adjicere nobis placuit.

℞. Seri lact. caprill. ℔. ß.
Aq. cichor. endiv.
fumar. euphraſ. ana ℥ß.
ſyr. fragor. ℥iß.

M. S. Mixtur des Tages etlich mal 3. biß 4. Löffel zu gebrauchen.

Vel ℞. C. C. phlic. præp.
Corallor. rubr. præp.
Oc. cancr. præp. ana ℈j.
Ebor. alcoliſ.
Margarit. præp. ana gr. xii.

M. f. pulv. S. Pulver auf etlich mal zugebrauchen.

Huc etiam facit *emulſio* ex ſeminibus ſupra præſcripta, quæ acrimoniam ſeri potenter obtundere valet.

XXIII. Denique reſtat tum *partis affectæ*, nimirum *oculorum*, tum ipſius *ventriculi*, qui ob commiſſos in diætâ errores labefactatus, *corroboratio*.

Pro *corroborandis* itaque *oculis* ſequentia proderunt remedia. e. g.

℞. Conſerv. anthus euphraſ.
betonic. roſar. ana ℥j.
rotular. dianthos.
pulv. rad. cichor.
ſpec. diamargarit. frig. ana ℈j.

cum

cum ſ.q. ſyr. euphraſ. vel betonic. F. electuar. MS. ſ.
Latwerge jedes mal einer Caſtanien groß zugebrauchen.

Vel ℞. ſpec. diamargarit. fr.
dianth. ana ʒj.
diamoſch. dulc. ℈j.
extr. euphraſ.
betonic. ana gr. xij.
ſacchar. in aq. euphraſ. roſar.
fœnic. ſolut. ℥iijß.
aſpergant. ol. fœnic. & cortic. citr. ana. gr. ij.
F. l. a. morſuli S.

Stärckende Morſellen.

Vel R. aq. ceraſor. nigr. ℥ij.
lilior. convall.
euphraſ.
fœnic. ana. ℥j.
ſyr. euphraſ. betonic.
papav. errat. ana ℥ß.
ſpir. lilior. convall.
fragor. ana ℈j.

M. S. **beſonders Waſſer Abends vorm Schlaffen gehen ein paar Löffel voll zu trincken.**

XXV. Ultimum nunc erit, *ventriculo* proſpicere, nimirum eum corroborando, ejus fermentum reſtaurando, ipſumque ventriculum priſtinum in tonum reducendo, quod ſequentibus expedire conamur remediis, ut

R. clyſſ. mineral. ʒß.
ſpir. abſynth. ℈j.
maſtichin. gt. vj.

M. S. Spiritus **Morgens nüchtern jedesmal 7. 9. biß 11. Tropffen mit 3. oder 4. Löffel warmer Brühe zu nehmen.**

Vel. R. elixir. proprietat. Parac. ʒj.
ſpir. ſalis dulc. ʒß.

M. S. Elixir **alle Morgen jedes mal 13. biß 15. Tropffen zu nehmen.**

Poſt meridiem circa horam tertiam vel quartam ſequens pulvis ſtomachum corroborans poteſt aſſumi.

R. tunic. ventricul. gallin. ʒj.
ſpec. diatrion. ſantal.
diarrh. Abb. a. ʒß.
aromatic. roſat.
corallor. rubr. ana. ℈j.
Margarit. præp.
Nuc. Moſchat. ana ℈ß.
ſacchar. roſat. tabulat. ʒvj.
ol. cinamom gt. ij.

M. f. pulv. D. ad ſcatulam S. Magen-Treſinet auff etlich mal.

Uſurpari poteſt hic pulvis vel cum pane triticeo prius toſto & dein vino macerato, cui tantum pulveris hujus quantum duo vel tres cultri cuſpides capere poſſunt, aſpergatur, & ſic comedatur. Aut ſi placet ſequenti cum aqua poteſt propinari. e. g.

R. aq. cichor. acetoſell. ana ℥jß.
meliſſ. c. vin.
cortic. aurant. aa. ℥j.

M. S. Waſſer zum Pulver.

Huc etiam pertinent *conſervæ*, ut *conſerv, acetoſ. cichor. roſar. vitriolat.* &c. it: varia *condita*, ut *rad. cichor. condit.*, *cydon. condit. lactuca hyſpanica, ribes, berberes, cortic. aurant. cortic. citr. Nux Moſchat. in India condita* & quæ ſunt ejusmodi alia, quæ, quoniam & vulgo nota, ſicco præteribimus pede.

Veſperi ante decubitum ſequens aqua ad ventriculum corroborandum cochleatim aſſumi poteſt.

R. aq. ſtomachal. Dorncr. ℥jß.
cydon. cichor.
zedoar. c. vin. ana ℥j.
ſyr. acetoſ. citr.
granator. ana ℥ß.

M. S. Waſſer Abends beym Schlaffen gehen ein paar Löffel zu trincken.

Et hæc

Et hæc ſunt remedia, quæ fons Pharmaceuticus nobis ſuppeditat.

XXVI. Quid bona ac legitima *Diæta* ægris auxilii afferat, quidve è contra illegitima & prava Diæta damni producat, ipſa teſtatur experientia, & unicuique Medicorum notum eſt. Quapropter miſſis duobus prioribus curationis fontibus, Chirurgico videlicet & Pharmaceutico, ad ultimum *Diæteticum* nimirum progrediemur, videbimusque quid is nobis ſuadeat.

Cum autem optimè *Diæta* ſecundum ſex res nonnaturales inſtituatur, eam ad normam illarum ægro noſtro præſcribere placuit.

1. Fugiat igitur *aërem* nimis calidum, vel nimis frigidum, item nimis lucidum aut tenebricoſum.

2. A *cibis* calidis, acribus, bilioſis flatulentis, viſcidis, dulcibus, nimis ſale, pipere, cœpis, allio, aceto aut aliis aromatibus calidioribus conditis abſtineat, ſed è contra cibis tenuioribus, refrigerantibus, probè nutrientibus, facilioris concoctionis &c. utatur. Pro *potu* ordinario cereviſiam benè coctam & probè defecatam, non adeò recentem, neque nimis lupulo conditam aut pinguem bibat, Vinum verò præſertim generoſius cane pejus fugiat.

3. *Corporis exercitia* non ſint diuturna nec vehementiora, ſed potiùs moderata, & tempeſtivè inſtituantur.

4. *Somnum* debitò tempore ineat, & lucubrationibus, quæ oculis maximè nocent, in concubiam usque noctem non incumbat.

5. *Animi pathemata* ſint moderatiora, caveat ſibi à nimia iracundia & mœrore.

6. *Alvus* quotidie ſuo fungatur munere & officio. Et hæc ſunt, quæ Juveni noſtro profutura cenſeo.

DEO autem T. O M Summo tum animæ, tum corporis Archiatro, ſit laus & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

FINIS.

COROLLARIA.

I.

V*Iſionem non per modum* Emiſſionis, *ſed* Receptionis *fieri*, *tum* Rationi, *tum* Experientiæ *magis conſentaneum eſt*.

II.

Non in humore cryſtallino, *ſed in tunica* Retina *imaginationes rerum ſive objectorum formari, ſtatuimus.*

III.

Febris eſſentia ſive ratio formalis eſt intemperies calida.

IV.

Pulſum p.n frequentem ſufficiens ſignum Febb. pathognomonicum *eſſe*, *rectè contra* Sylvium *negat* Deuſingius.

V.

Chylus nil aliud videtur eſſe, quam partes quædam oleoſæ balſamicæ ſubſtantificè vehiculo aliquo aqueo immerſæ.

VI.

Purgantia non ſunt venena.

VII.

Inter omnia, quæ in noſtro ſunt corpore, nihil magis ad prudentiam conferre, quam ſanguinem, verè docet Hippocrates.

Q. D.

Q. D. B. V.

SOL *Oculus* mundi eſt, *Oculorum* lumina Soles
Corporis; hincq; Hominis mens bona multa capit.
Qui tàm præſtanti rectè medicamina Parti
Apparat, hunc *oculis* fert *Medicina* ſuis.
Ingens jure Tibi nunc addidit ardua calcar
Cura hæc, & multô dignus honore labor.
Ecce, laboranti *Juveni* dum rite mederis,
Sanatus Medici præco fit ipſe ſui.
Res benè ſucceſſit. Doctori ſerta futuro
Nectuntur, votis concomitata piis.
Cæleſtis faveat *Medici* tibi Gratia ſemper,
Percipiantque ægri commoda mille tui!
Inclyta quo tandem contingat Fama *Parentis*;
Tunc *Artis Medicæ* pulcher *Ocellus* eris!

Nobil. Dn. Candidato, JOH. EBERHARD. SCHLEYERMACHER, *Amico & Auditori ſuo induſtrio & dilectiſſ. hiſce applaudens benevolæ mentis affectum obſignare voluit*

LAURENTIUS Strauß/
Med. D. hujusque & Phyſ. Profeſſ. Ord.

QUem non mollities animi, non blanda volu-
A curſu veræ virtutis in avia traxit; (ptas
Quemque bonas juvit didiciſſe fideliter artes,
Et penetraſſe in opes penitus penitusque repoſtas
Naturæ & cauſas dextrè indagaſſe latentes;
Cui curæ vigiles & tot tantique labores
Sublimem haud fregere animum, quin motus amore
Gloriæ, & adjutus felicis acumine mentis
Occluſa ignavis pervaſerit atria Phœbi;
Is cupit, en! meritis æqualia præmia tantis,
Nec ſine jure cupit, teſtatur provida Gieſſa,
Quæ nunquam indignis ſummos concedit honores,
Scit quæ nocturnos Mœbe mirata labores
Sæpe Ejus ſtudiis ſpectatrix pervigil hæſit;
Et quisnam dubitet? cum jam clariſſima pandat
Ingenii monumenta ſui; documenta quod omnes
SCHLEIERMACHERI meritis applaudere poſſit.

Et Ego Præcellens Domine Schleiermachere, Fautor Amice & Contubernalis paucis hiſce invita Minerva ſcriptis lineis applaudere volui, debui

JOH. GREGORIUS ANTONI, Med. Stud.